

Viešojo administravimo mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimo sąlygos Mykolo Romerio universitete

Vainius Smalskys, Aleksandras Patapas

*Mykolo Romerio universitetas
Valakupių g. 5, LT-10101, Vilnius*

Straipsnyje pateikiami viešojo administravimo mokslinių tyrimų kokybės sąlygų užtikrinimo principai sukurti Mykolo Romerio universitete (MRU). Teigiama, kad viena pagrindinių mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimo sąlygų yra viešojo administravimo mokslinių tyrimų mokyklos sukūrimas ir, kad du MRU (Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos) fakultetai turi koncentruoti savo viešojo administravimo srities tyrimus pasitelkdami partnerius iš Šiaulių universiteto, Kauno technologijos universiteto Viešojo administravimo katedrų. Straipsnyje pateikti mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimo kriterijai ir rekomendacijos, kaip sukurti sąlygas vidinei viešojo administravimo tyrimų kokybei užtikrinti.

Pagrindinės sąvokos: *Mykolo Romerio universitetas, viešasis administravimas, mokslinių tyrimų kokybė.*

Keywords: *Mykolas Romeris university, public administration, research quality.*

Įvadas

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę ir pradėjus savarankiškai įgyvendinti mokslo politiką itin aktualia problema tampa mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimas. Lietuvoje kaip ir daugelyje pokomunistinių valstybių sukūrus autonominę ir iš dalies decentralizuotą universitetų valdymo sistemą bei įvedus naujas mokslines disciplinas (tokias kaip viešasis administravimas, viešoji politika ir kt.) išskyla daug tyrimų kokybės srities problemų. Mokslinių tyrimų mokyklos (ypač tokios srities kaip viešasis administravimas) dar tik formuojasi. Viešasis administravimas priklauso socialinių mokslų grupei. Yra išleista ne viena socialinių mokslų tyrimo metodologijos srities knyga [4], [5], [16], kur išsamiai analizuojami tyrimų principai ir tyrėjų klaidos. Tačiau šių knygų autoriai neužsimena arba tik iš dalies užsimena apie tyrimų sąlygas, kaip vieną pagrindinių kokybės veiksnių.

Lietuvos universitetai ieško mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimo galimybių bandydami perimti užsienio universitetų patirtį, kviesdami užsienio ekspertus, dalyvaudami įvairiuose projektuose. Tam, kad tyrimai būtų kokybiški, reikalingos atitinkamos sąlygos. Šio straipsnio tikslas – pateikti ir išanalizuoti Mykolo Romerio universitete (MRU) sukurtus viešojo administravimo krypties mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimo pagrindinius principus ir tyrėjams sudarytas sąlygas.

Analizuojant viešojo administravimo krypties tyrimų reprezentatyvumą iš dalies buvo remtasi 2006 m. Mykolo Romerio universitete sukurtais „Mokslinės veiklos proceso organizavimo kokybės vertinimo ir tobulinimo metodikomis, bandomojo vertinimo išvadamis ir rekomendacijomis“ [10] šių autorių nuostatas papildant dar viena nuostata, t. y. iš vadybos ir administravimo krypties skiriant viešąjį administravimą (vadybiniu aspektu).

Šio straipsnio autoriai teigia, kad vadybos mokslas (bendroji vadyba) gali būti skirstomas į dvi šakas: verslo vadybą ir viešąjį administravimą (vadybiniu aspektu). Stiprias verslo vadybos tyrimų srities pozicijas užima Kauno technologijos universitetas (KTU) bei kitos aukštosios mokyklos.

Nuo 1997 m. Lietuvos mokslo sistemoje yra taikomas Europos Sąjungoje vartojamas bendrasis mokslo sričių bei kryptių klasifikavimas, vadybos ir administravimo kryptis pažymėta 03 S.

Viešojo administravimo tyrimai kaip Mykolo Romerio universiteto mokslinių tyrimų prioritetas

Mūsų nuomone, norint užtikrinti mokslinių tyrimų kokybę ir suvokiant konkurencines verslo vadybos mokslinių tyrimų srities realijas bei atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos mokslo tarybos klasifikatoriuje yra patvirtinta bendroji vadybinė mokslo

kryptis (03 S), tikslinga mokslinius tyrimus Mykolo Romerio universitete koncentruoti vienoje iš vadybos krypčių – viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) mokslinėje kryptyje. Juolab, kad viešasis administravimas gali būti tyrinėjamas ne tik kaip socialiniai mokslai. Viešasis administravimas teisiniu aspektu – tai administracinė teisė. Galima viešojo administravimo tyrimus susieti su viešosios politikos formavimu, sprendimų priėmimu ir įgyvendinimu. Šiuo metu toks tarpdiscipliniškumas aktualus todėl, kad nuolat išskylanti viešosios politikos ir viešojo administravimo dichotomijos problema sprendžiama atsižvelgiant į vis didėjančią viešojo sektoriaus ekspertų įtaką formuojant viešąją politiką.

Galima sutikti su nuomone, kad nagrinėjama viešojo administravimo mokslinę kryptį tikslinga sieti su Lietuvos mokslo tarybos patvirtintame klasifikatoriuje esančia posisteme *politika ir administravimas*. Ši šaka priklauso politikos mokslų krypčiai, kuriai suteiktas atpažinimo kodas 02 S. Kita vertus tai tarpdisciplininė posistemė, kur moksliniai tyrimai gali būti atliekami politikos ir viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) mokslų sankirtoje. Atsižvelgiant į G. Merkio bei T. Butvilo [6] nuostatą, kad socialiniuose moksluose teorijos praktiškai neįrodomos visiškai ir be išlygų, tyrimai viešosios politikos ir viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) sankirtoje dar labiau sustiprins mokslinių tyrimų tarpdiscipliniškumą ir padės užtikrinti mokslinių tyrimų kokybę. Visas sąlygas tapti viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) tyrimų srities vienu iš lyderių Lietuvoje turi Mykolo Romerio universitetas. Šiame universitete absoliuti dauguma vadybos ir administravimo krypties doktorantų atlieka viešojo administravimo srities tyrimus. Vien tik per 2007–2008 m. buvo apgintos penkios vadybos ir administravimo krypties (viešojo administravimo) daktaro disertacijos ir dvi disertacijos, kuriose buvo integruotos viešosios politikos bei viešojo administravimo tyrimų kryptys.

Lietuvos viešojo administravimo mokslinių tyrimų mokyklos suformavimo problema

Mokslinių tyrimų kokybės užtikrinimas yra neatsiejamas nuo mokslinių tyrimų mokyklos ar krypties susiformavimo. Didelis indėlis į administravimo tyrimus netiesiogiai (dar XIX a.) buvo Vilniaus universiteto prof. M. Stroinovskio ir kitų fiziokratų idėjos [14, p. 55–60]. Iš dalies galima tvirtinti, kad vadybos ir administravimo tyrimams

praieityje didelės įtakos turėjo ekonomikos mokslo pradininkų darbai.

Didelę įtaką vadybos ir viešojo administravimo tyrimams tarpukaryje turėjo bendrosios vadybos tyrimų pradininkai Lietuvoje V. Graičiūnas, A. Raulinaitis, P. Lesauskis, G. Galvanauskas (E. Galvanausko brolis – aut.) ir kt. Tarpukario laikotarpiu dar nebuvo „atskirti“ verslo organizacijų ir viešojo sektoriaus organizacijų tyrimai. Tie patys mokslininkai tyrė tiek viešąsias, tiek privačias organizacijas. Šie bendrosios vadybos tyrinėtojai dirbo Vytauto Didžiojo universitete (VDU), Lietuvos žemės ūkio akademijoje (LŽŪA) ir kitose švietimo bei mokslo organizacijose. Todėl tik iš dalies galima sutikti su politikos mokslo tyrinėtojais tvirtinančiais, kad XX a. trečiajame ir ketvirtajame dešimtmečiuose politikos (kartu ir administravimo – aut.) tyrimai plėtojosi lygiagrečiai Vilniuje ir Kaune. 1930 m. Vilniaus universitete buvo įkurtas Rytų Europos tyrimų institutas, kuris buvo panaikintas posovietinės okupacijos 1940 m. V. B. Pšibilskis teigė, kad Vilniaus universiteto sudėtyje veikė Politikos mokslų mokykla, kurioje studijavo ir keletas lietuvių kilmės asmenų [9, p. 172]. Galima paneigti nuomonę, kad minėtoji Politikos mokslų mokykla turėjo įtakos politikos ir administravimo moksliniams tyrimams Lietuvos valstybėje. Vilniaus Stepono Batoro universitetas tuo metu buvo Lenkijos aukštoji mokykla.

Kaune XX a. ketvirtajame dešimtmetyje veikęs Politikos ir socialinių tyrimų institutas buvo švietėjiška, skirta plačiajai visuomenei, mokslo draugija. Ten paskaitas skaitė žymūs to meto mokslo ir visuomenės veikėjai (M. Romeris, M. Urbšienė ir kt.) [13, p. 9–10]. Kuo galėjo būti administravimo tyrimams svarbus Politikos ir socialinių mokslų institutas Kaune? VDU profesoriaus Mykolo Romerio idėjos Kaune įkurti Politikos mokslų mokyklą ketvirtojo dešimtmečio pradžioje nebuvo įgyvendintos. Tautininkų valdžia skeptiškai žiūrėjo į tokios autonomiškos aukštosios mokyklos įsteigimą. Tuometinės Lietuvos valdžia pati inicijavo Administracijos kursų kūrimą, ir tai buvo padaryta pasitelkus Politikos ir socialinių mokslų institutą (mokslo draugiją). Šis institutas ir tapo mokslo įstaiga, plėtojusia viešojo administravimo tarnautojų Lietuvoje lavinimą. Administravimo kursai buvo įsteigti Kaune 1940 m. sausio 5 d. likus pusei metų iki sovietų okupacijos [11, p. 44–53].

Ateityje šie kursai turėjo tapti institutu, t. y. aukštąja mokykla rengiančia valstybės tarnautojus. Atsižvelgiant į tai, jog Kursuose dirbo tokie moks-

linės vadybos pradininkai Lietuvoje kaip prof. P. Lesauskis ir doc. G. Galvanauskas, galima daryti prielaidą, kad čia turėjo koncentruotis vadybiniai viešojo sektoriaus tyrimai Lietuvoje. Dėl sovietų okupacijos taip neįvyko, todėl iš Politikos ir socialinių mokslų instituto išsirutulioję Administravimo kursai netapo aukštąja mokykla bei svarbiu moksliniu viešojo administravimo vadybinių tyrimų centru. Vadybinės viešojo administravimo mokslinių tyrimų mokyklos sukūrimas Lietuvoje yra dabarties uždavinys.

Viešojo administravimo tyrimų (vadybiniu aspektu) pradininku reiktų laikyti KTU Administravimo fakulteto (dabar – Socialinių mokslų fakultetas) Viešojo administravimo katedrą. Tai pirmoji (1995 m.) Lietuvoje įsteigta Viešojo administravimo katedra tyrinėjanti viešojo sektoriaus organizacijas vadybiniu ir politikos mokslo aspektais. Katedros įkūrėjas buvo iš JAV į Lietuvą sugrįžęs prof. E. Jasaitis. Vėliau jo viešojo administravimo lavinimo ir tyrimų srities darbus tęsė prof. V. Domarkas, prof. A. Raipa, dr. R. Malkevičius ir kt.

Nuo 1999 m. viešojo administravimo studijos pradėtos ir kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose. Šiuo metu viešojo administravimo bakalauro studijos vykdomos Klaipėdos universitete (KU) ir Šiaulių universitete (ŠU) bei Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (LKA). Magistro ir bakalauro studijos: Mykolo Romerio universitete, Kauno technologijos universitete (KTU), Vytauto Didžiojo universitete (VDU), Vilniaus Universiteto Tarptautinių santykių ir Politikos mokslų institute (VU TSPMI) [2, p. 21–32], [3, p. 145–175]. Vadybos ir administravimo krypties doktorantūros studijas, po kurių ginamos viešojo administravimo mokslo šakos disertacijos, vykdo tik Mykolo Romerio universitetas ir Kauno technologijos universitetas. Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute bei Vytauto Didžiojo universitete viešasis administravimas tyrinėjamas politikos mokslų ir istorinių tyrimų kontekste. Vadybinis aspektas vyrauja MRU, ŠU ir KTU atliekamuose viešojo sektoriaus tyrimuose.

Mykolo Romerio universiteto du Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos mokslų fakultetai dirba tyrinėdami vadybinį viešąjį sektorių. Taip pat atliekami politikos ir viešojo administravimo mokslinių krypčių moksliniai tyrimai. Sukauptas didelis mokslinis ir intelektualinis potencialas sudaro sąlygas kokybiškiems viešojo sektoriaus vadybiniams tyrimams Mykolo Romerio universitete.

Kita vertus, 2006 m., MRU kuriant „Mokslinės veiklos proceso organizavimo kokybės vertinimo ir tobulinimo metodikas, bandomojo vertinimo išvadas ir rekomendacijas“ autoriai dar negalėjo rasti vadybos ir administravimo mokslinių krypčių ir programų sąsajų. Taip atsitiko todėl, kad mokslinių tyrimų programos buvo sukurtos tik 2006 ir 2007 m. sandūroje. Antai, MRU Viešojo administravimo fakultetas 2007 m. vasario mėnesį sukūrė mokslinių tyrimų programą „Veiksmingas viešasis administravimas“. Panašią (identišką) mokslinių tyrimų programą yra sukūręs Strateginio valdymo ir politikos fakultetas [17].

Nuo 1997 iki 2005 m., kai Mykolo Romerio universiteto Valstybinio valdymo fakultetas buvo reformuotas į du: Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos mokslų fakultetus, įvyko teigiamų vadybos bei administravimo mokslinės krypties pokyčių. Buvo sustambintos mokslinių tyrimų kryptys [17]. MRU kartu su Kauno technologijos universitetu pradėjo leisti prestižinį šalies mokslo žurnalą „Viešoji politika ir administravimas“. Tai teigiamas mokslinių tyrimų srities poslinkis [10].

Kodėl, mūsų nuomone, Mykolo Romerio universitetas galėtų tapti vienu iš viešojo administravimo tyrimų srities lyderių ir sukurti viešojo administravimo tyrimų mokyklą? Be jau išvardytų privalumų, galima teigti, šiame universitete iš dalies koncentruojasi visos viešojo administravimo tyrimų kryptys Lietuvoje. Viešojo administravimo tyrimai atliekami ne tik viešojo administravimo (vadybiniu aspektu), viešojo administravimo ir politikos mokslų sankirtoje, bet ir administracinės (viešojo administravimo) teisės sričių. Esant kontinentinei viešojo administravimo tradicijai (ši turi įtakos ir Lietuvai) kokybiški tyrimai galimi tik sutelkus politikos mokslų ir administracinės teisės tyrinėtojų pajėgas. Partneriais kuriant viešojo administravimo tyrimų mokyklą galėtų tapti Šiaulių universiteto ir Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakultetų Viešojo administravimo katedrų mokslininkai.

Viešojo administravimo mokslinių tyrimų kokybės kriterijų užtikrinimas

Analizuodami Mykolo Romerio universiteto viešojo administravimo krypties tyrimų kokybę turime nustatyti ir apsibrėžti mokslinių tyrimų kokybės kriterijus/ rodiklius. Vieni pagrindinių kriterijų *sudarantys sąlygas* veiksmingiems tyrimams yra:

institucijos mokslinių tyrimų srities ryšiai savo šalies ir tarptautiniu mastu bei tyrimų planų ir tyrimų programų sąsaja. Publikacijų kokybė bei referuotos publikacijos Lietuvos bei užsienio šalių moksliniuose žurnaluose. Labai svarbus kokybės parametras yra: iš užsakymų ir tyrimų projektų gautos lėšos, personalo kvalifikacija, bendradarbiavimas su kitais universitetais, institucijos mokslininkų dalyvavimas kitų mokslinių institucijų veikloje [8].

Papildant šiuos kokybės kriterijus galima teigti, kad labai svarbūs yra *mokslinių tyrimų ištekliai, metodinė parama mokslininkams bei informacinės sistemos. Veiksmingų sąlygų moksliniams tyrimams sudarymas yra vienas iš kokybės užtikrinimo aspektų.* Šis procesas gali būti siejamas su visuotinės kokybės vadybos diegimu sudarant tinkamas mokslinių tyrimų sąlygas. Visuotinės kokybės vadybos diegimas viešajame sektoriuje yra integrali „naujosios viešosios vadybos“ reformų dalis.

Mokslinis bendradarbiavimas su Lietuvos universitetais. Viešojo administravimo ir politikos mokslų katedroms vykdant numatytą mokslo programą vieni svarbiausių bendradarbiavimo partnerių galėtų būti Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslo fakulteto Viešojo administravimo katedros mokslininkai. Tai seniausia Lietuvoje, viešojo administravimo srityje dirbanti katedra, turinti didelį mokslinį ir bendradarbiavimo su Mykolo Romerio universitetu potencialą. Juolab, kad yra leidžiamas bendrasis mokslinis žurnalas „Viešoji politika ir administravimas“ ir dalyvaujama bendrose mokslinėse konferencijose aktualiais viešojo valdymo klausimais. KTU Viešojo administravimo katedros ir MRU Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos fakultetų viešojo administravimo tyrimų srities partnerystė būtų naudinga ir padėtų užtikrinti tyrimų kokybę. Kitu partneriu galėtų būti Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo katedra. Šios katedros mokslinės veiklos kryptys „Regioninių viešojo administravimo institucijų plėtros strategija“ ir „Žmogiškųjų išteklių valdymas“. Juolab, kad minėtosios Šiaulių universiteto Viešojo administravimo katedros mokslinės veiklos kryptys susiję su Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto mokslinių tyrimų programos dalimis „Žmogiškųjų išteklių valdymas bei administracinių gebėjimų vystymas valstybės tarnyboje“, „Teritorinė savivalda, bendruomeniškumas ir komunitarizmas“.

Todėl bendradarbiauti įvairiose viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) mokslinių tyrimų

kryptyse („Viešojo administravimo veiksmingumas“ bei MTEP mokslinė kryptis „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“ ir kt.) galima būtų įtraukti Kauno technologijos bei Šiaulių universitetų mokslininkus [17].

Mokslinis bendradarbiavimas su užsienio partneriais. Užsienio partneriai, mokslininkai, įvairių Vakarų universitetų viešojo administravimo ir politikos mokslų katedros irgi gali prisidėti užtikrinant Mykolo Romerio universiteto viešojo administravimo (vadybinius aspektu) tyrimų kokybę. Mykolo Romerio universitetas neseniai tapo NISPAcee nariu. Tokios organizacijos, kaip NISPAcee arba EPAN, į kurių organizuojamas mokslines konferencijas suvažiuoja žymiausi viešojo sektoriaus tyrinėtojai iš įvairių šalių, yra gera terpė moksliniams kontaktams užmegzti ir bendriesiems projektams su užsienio mokslininkais kurti.

Atliekant socialinių paslaugų administravimo mokslinius tyrimus yra sudarytos galimybės bendradarbiauti su Stokholmo universiteto Politikos mokslų katedra (Švedija), Oslo universiteto Politikos mokslų fakultetu (Norvegija), Oslo aukštosios mokyklos Viešojo administravimo ir socialinės politikos specialistais, Trakijos universiteto, Socialinės politikos katedra (Graikija). Atliekant valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo ir viešąsias paslaugas teikiančių privačiųjų bendrovių veiklos vertinimo srities tyrimus MRU Viešojo administravimo katedra turi visas galimybes aktyviai bendradarbiauti su vienu žymiausių šios srities tyrinėtojų pasaulyje prof. E. S. Savas (JAV Niujorko universitetas, Barucho koledžas). Atliekant „naujosios viešosios vadybos“ reformų įgyvendinimo srities tyrimus yra visos galimybės bendradarbiauti su Berno universiteto (Šveicarija) Organizacijų ir personalo instituto mokslininkais prof. dr. N. Thomu ir dr. A. Ritzu. Bendruosiuose moksliniuose projektuose galėtų būti analizuojamos „naujosios viešosios vadybos“ reformų įgyvendinimo galimybės kontinentinės Europos šalyse taip pat ir Lietuvoje.

Šioje mokslinių tyrimų programoje numatytų tyrimų rezultatus rekomenduojama pristatyti įtakingose konferencijose ir moksliniuose forumuose. Antai NISPAcee – Rytų ir Centrinės Europos viešojo administravimo mokyklų tinklas organizuoja kasmetines konferencijas. Kuri nors iš šių mokslinės programos tyrimo krypties bus visada artima konferencijos temoms ir sekcijose nagrinėjamos problemoms spręsti.

MRU numatytos mokslinių tyrimų kryptys gali „pagyvinti“ bendradarbiavimą su Bialystoko

aukštąja administracijos mokykla (pasirašyta bendradarbiavimo sutartis) ir taip prisidėti pagerinant tyrimų kokybę. Socialinių paslaugų administravimo veiksmingumo vertinimas, savivaldos ir bendruomenių veiklos problemos, „naujosios viešosios vadybos“ reformų įgyvendinimo problemos, valstybės tarnautojų kvalifikacijos bei kompetencijos tobulinimas ir kt., yra aktualios ir Lenkijos viešajam sektoriui.

Mokslinis bendradarbiavimas universitetinėje aplinkoje. Atliekant viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) tyrimus neišvengiamas Mykolo Romerio universiteto fakultetų ir katedrų bendradarbiavimas. Strateginio valdymo ir politikos mokslų bei Viešojo administravimo fakulteto mokslininkai gali dalyvauti įvairių mokslinės veiklos kryptių vykdytojais ir konsultantais.

Ryšiai su potencialiais mokslinių tyrimų užsakovais. Pagrindiniai tyrimų užsakovai gali būti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir jos įstaigos (pvz., Valstybės tarnybos departamentas), Viešojo administravimo lavinimo asociacija (jungianti įvairių ministerijų mokymo centrus). Reikia viešojo administravimo krypties tyrinėtojams ištraukti į šių institucijų vykdomus taikomuosius tyrimus, juolab, kad daugelis šių institucijų vadovų baigę MRU viešojo administravimo ar teisės magistrantūros studijas. Jie dalyvauja MRU fakultetų tarybų veikloje ir kt. Ryšiai su potencialiais mokslinių tyrimų užsakovais aktualūs ir atsižvelgiant į visuotinės kokybės vadybą.

Antai, P. Sholteris ir H. Hacquelxordas [12] yra pastebėję, kad svarbiausias paslaugų vertintojas yra klientas. Jis vertina kokybę ir kainą. Kokybiški taikomieji tyrimai (užsakovams) yra vienas iš organizacijos (aukštosios mokyklos) finansinio stabilumo garantų.

Publikacijų kokybė ir referavimas (mokslinių rezultatų pateikimas) bei mokslinės veiklos vertinimo sistema. Mykolo Romerio universitete veikia pakankamai efektyvi vertinimo rodiklių sistema. Vertinti mokslo tiriamąjį darbą, projektą ar publikacijas sukurta moderni vertinimo sistema nuo 0 iki 80 balų [10]. Ši sistema prisideda prie tyrėjų motyvavimo vykdant MTEP programą „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“.

Universitete veikia moderni biblioteka, sudarytos visos sąlygos priėti prie tarptautinių mokslinių duomenų bazių. Teikiama metodinė parama jaunesiems mokslininkams (pvz., „avilių“ sudarymas, kur, mokslinių tyrimų klausimais, diskutuoja įvairių socialinių mokslų kryptių jaunieji tyrinėtojai ir kt.).

Jaunųjų mokslininkų „avilių“ sudarymas iš dalies gali būti siejamas ir tapatinamas su kokybės ratelių kūrimu, bei patirties perėmimu iš kitų organizacijos narių [7, p. 18–25]. Mokslinių tyrimų kokybei užtikrinti kokybės rateliai ir tyrėjų dalijimasis patirtimi bei idėjomis yra viena veiksmingesnių mokslinių tyrimų užtikrinimo sąlygų.

Metodinė parama jaunesiems mokslininkams gali būti siejama su W. E. Demingo suformuluotu vienu principu, reikalaujančiu įdiegti šiuolaikinius mokymo darbo vietoje metodus [15, p. 212–214].

Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos fakultetų katedros sistemingai atlieka įvairias savianalizes, rengia mokslines ataskaitas, kuriose įrašomos pagrindinės katedrų mokslininkų mokslinės publikacijos, dalyvavimas projektuose, taikomuosiuose tyrimuose ir kt. Viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) mokslinių tyrimų rezultatai publikuojami įvairiuose Lietuvos mokslinių tyrimų žurnaluose.

Daugelis vadybos ir administravimo bei politikos krypties žurnalų yra referuojami Lietuvos mokslo tarybos (LMT) patvirtintose tarptautinėse duomenų bazėse. Mykolo Romerio universiteto (kartu su KTU) leidžiamas mokslinis žurnalas „Viešoji politika ir administravimas“ yra įtrauktas į EBSCO duomenų bazę (pripažįstamą LMT). Šie moksliniai žurnalai gali būti pagrindiniu viešosios informacijos apie mokslinių tyrimų rezultatus pateikimo šaltiniu.

Mokslinių tyrimų rezultatai gali būti pristatomi užsienio šalių moksliniuose žurnaluose, internetinėse mokslinių tyrimų duomenų bazėse (pvz., CEPOL). Tuo sėkmingai naudojais MRU mokslininkai.

Viešojo administravimo tyrimų vidinės kokybės sąlygų užtikrinimo aspektai

Norint užtikrinti vidinę Mykolo Romerio universiteto viešojo administravimo krypties mokslinę kokybę reikia sustiprinti šiuos vidinės kokybės elementus:

- Dar labiau išplėsti Universiteto mokslinių tyrimų srities ryšius savo šalyje ir tarptautiniu mastu.
- Susieti vadybos ir administravimo krypties mokslinės veiklos kokybę su mokslinių tyrimų planais, strateginėmis Universiteto mokslinės veiklos kryptimis ir naujai sukurtais mokslinių tyrimų programomis.
- Apibrėžti atsižvelgiant į įdirbį ir mokslinių tyrimų programas bendradarbiavimo, at-

liekant viešojo administravimo mokslinius tyrimus, sritis.

- Siekiant užtikrinti viešojo administravimo krypties mokslinių tyrimų kokybę, rekomenduojama Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos mokslų fakultetų katedrose pasitelkti pagrįstą taškais mokslinių straipsnių ir tyrimų atrankos sistemą. Paskleisti šią patirtį ne tik MTEP projekto „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“ tyrimams, bet ir kitiems vadybos bei administravimo krypties moksliniams tyrimams vertinti. Tokia vertinimo sistema yra paremta „naujosios viešosios vadybos“ principais. Tai būtų jau minėtos, Universitete sukurtos balais pagrįstos vertinimo sistemos papildymas.

Ši taikoma ne tik mokslo, bet ir viešojo sektoriaus bei tarptautinių organizacijų personalo valdyme. Antai nuo 2003 m. sausio mėnesio Europos Komisijos (EK) buvo pradėta keisti tarnautojų atrankos į europines institucijas sistema. Buvo įsteigtas Europos personalo atrankos biuras (EPSO). Sukurta vieninga personalo atrankos sistema ir padėti pagrindai vieningai europinių institucijų tarnybai sukurti. Europos Komisijos institucijose įvedama nauja tarnautojų vertinimo sistema, pavadinta karjeros plėtros apžvalga (*Career Development Review*). Tai taškais besiremianti sistema. Tarnautojas turi surinkti (per keletą metų) tam tikrą skaičių vertinimo taškų, kad galėtų būti perkeltas į aukštesnes pareigas [1, p. 66–70]. Ši vertinimo sistema gali būti pritaikoma moksliniams tyrimams vertinti susiejant mokslinių publikacijų, projektų ir kitų tyrimų rezultatų pateikimą įvairiuose moksliniuose žurnaluose su priedais prie atlyginimų. Antai mokslininkas, pateikęs (per metus) tam tikrą skaičių publikacijų, gali tikėtis surinkti atitinkamą taškų skaičių nuo kurio priklausys jo priedas prie atlyginimo. Tokia motyvacinė sistema gali būti siejama su vienu „naujosios viešosios vadybos“ principų – „orientacija į veiklos rezultatus“.

Atsižvelgiant į tai, kad daugelis Lietuvos mokslinių žurnalų yra referuojami tarptautinėse mokslinių duomenų bazėse, būtina skatinti MRU viešojo administravimo krypties mokslininkus daugiau straipsnių skelbti užsienio moksliniuose žurnaluose. Mūsų nuomone, svarbūs vertinant turėtų būti ne tik ISI (Mokslinės informacijos instituto) ar kitose tarptautinėse duomenų bazėse referuojami moksliniai žurnalai, bet ir Vidurio bei Rytų Euro-

pos šalių moksliniai žurnalai. Mokslinio straipsnio citavimas ISI indekso žurnale tik iš dalies patvirtina tyrimo mokslinę vertę. Mokslinės informacijos instituto (ISI), kuris yra įsteigtas Filadelfijoje (JAV) moksliniuose žurnaluose pateiktų straipsnių kokybė yra nevienoda. Mokslinių tyrimų rezultatų pristatymas panašaus likimo šalyse padėtų susirasti partnerių bendriesiems moksliniams projektams ir prisidėtų pagerinant fundamentaliųjų regioninių tyrimų kokybę.

Universiteto mokslininkai ir dėstytojai atlieka švietėjišką misiją Lietuvos žiniasklaidos priemonėse dažnai pareikšdami savo nuomonę opiais Lietuvos viešojo gyvenimo klausimais.

Gali būti rekomenduojama:

- Viešojoje erdvėje aktyviau pristatinti viešojo administravimo krypties mokslinių tyrimų rezultatus ir taip sudominti potencialius užsakovus – viešojo sektoriaus organizacijas aktyviau teikti pasiūlymus taikomiesiems viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) srities tyrimams.

Moksliniai viešojo administravimo srities tyrimai turi būti susieti su jau minėta MTEP tyrimų programa „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“. Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau MTEP) sąvoka vartojama mokslo politikoje Lietuvoje. Ši sąvoka yra vertimas iš Europos Sąjungos mokslo sistemoje vartojamos sąvokos *Scientific Development and Experimental Research* (R&D), kuri yra pateikta MTEP vertinimo vadove „*Frascati Manual*“. Kita vertus, „*Frascati Manual*“ vadovu reikia remtis labai atsargiai. G. Merkys ir T. Butvilas [6] tvirtina, kad šis dokumentas yra parengtas prisilaikant gamtamokslinės paradigmos. Jis neatspindi socialinių ir humanitarinių mokslų bei jų tyrimų objekto specifikos. Sutinkant su šiais autoriais ir jų nuostatomis (kaip jau buvo minėta), kad socialinių mokslų teorijos praktiškai iki galo neįrodomos, galima teigti, jog mokslinių tyrimų norminimas, ypač socialinių (taip pat viešojo administravimo (vadybiniu aspektu)) mokslų nepagerins tyrimų kokybės.

Kiek ši prioritentinė MTEP kryptis susijusi su MRU Viešojo administravimo fakulteto mokslinė tyrimų programa „Veiksmingas viešasis administravimas“?

Siekiant užtikrinti MRU mokslinių tyrimų kokybę viešojo administravimo mokslinių tyrimų kryptyje 2007 m. vasario mėn. yra patvirtintos mokslinių tyrimų programos. Antai minėta Viešojo

administravimo fakulteto mokslinių tyrimų programa vadinasi „Veiksmingas viešasis administravimas“ [17]. MTEP kryptį „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“ tiesiogiai susieti su viešojo administravimo mokslinių tyrimų programa „Veiksmingas viešasis administravimas“. Daugelis šios programos temų: „Žmogiškųjų išteklių valdymas bei administracinių gebėjimų vystymas valstybės tarnyboje“, „Viešoji vadyba“, „Viešojo sektoriaus marketingas“, „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė“, „Teritorinė savivalda, bendruomeniškumas ir komunitarizmas“ bei kt. – identiškos MTEP krypties „Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje“.

Apibendrinimas

Analizuojant viešojo administravimo mokslinių tyrimų Mykolo Romerio universitete kokybės užtikrinimo principus reikia pabrėžti, kad net du fakultetai (Viešojo administravimo bei Strateginio valdymo ir politikos) daugiausiai dirba viešojo sektoriaus tyrimų srityje. Todėl vadybos ir administravimo tyrimai šioje aukštojoje mokykloje turi būti susiję su viešuoju administravimu (vadybinis aspektas).

Viešojo administravimo mokslinių tyrimų mokyklos sukūrimas prisidėtų užtikrinant viešojo administravimo tyrimų kokybę. Visas sąlygas sukurti vieną iš tyrimų mokyklų turi Mykolo Romerio universitetas pasitelkdamas partneriais Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo katedros mokslininkus.

Norint užtikrinti viešojo administravimo tyrimų kokybę reikia nustatyti ir apibrėžti mokslinių tyrimų kokybės kriterijus/rodiklius. Mykolo Romerio universitete pasirinkti tokie kriterijai: institucijos mokslinių tyrimų srities ryšiai savo šalyje bei tarptautiniu mastu ir tyrimų planų bei tyrimų programų sąsaja. Taip pat publikacijų kokybė bei referuotos publikacijos Lietuvos ir užsienio šalių moksliniuose žurnaluose.

Pasirinkti labai svarbūs kokybės parametrai yra iš užsakymų ir tyrimų projektų gautos lėšos, personalo kvalifikacija, bendradarbiavimas su kitais universitetais, institucijos mokslininkų dalyvavimas kitų mokslinių institucijų veikloje, mokslinių tyrimų ištekliai, metodinė parama mokslininkams bei informacinės sistemos. Rekomendacijos, kurios teikiamos vidinei viešojo administravimo tyrimų kokybei užtikrinti, yra susietos su jau minėtais mokslinių tyrimų kokybės kriterijais.

Literatūra

1. Czaputowicz, J. Slużba ciwylna w czasach wspòlczesnych. *Administracja Publiczna (Public Administration)*. 2003, 1. P. 66–70.
2. Domarkas, V. Viešasis administravimas akademiinių programų raidos aspektu. *Viešoji politika ir administravimas*. 2001, 1. P. 21–32.
3. Domarkas, V. Valstybės tarnautojų profesinis rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas. *Valstybės tarnyba Lietuvoje: praeitis ir dabartis* (sud. K. Masiulis ir A. Krupavičius). Vilnius: UAB Praction, 2007. P. 145–194.
4. Kardelis, K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Technologija, 1997.
5. Merkys, G. *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradžiamenys*. Šiauliai: ŠPI leidykla, 1995.
6. Merkys, G.; Butvilas, T. Socialinių tyrimų metodologija. Paskaitų konspektas. Vilnius: MRU, 2008.
7. Pociūtė, D. Kokybės valdymo ypatumai viešajame sektoriuje. *Viešoji politika ir administravimas*. 2001, Nr. 2. P. 18–25.
8. Pukelis, K. *Tyrimų pagrįstumas ir patikimumas – esminės tyrimų kokybės užtikrinimo prielaidos*. Dalomoji medžiaga. Kaunas: VDU, 2007.
9. Pšibilskis, V. Vilniaus universiteto Politikos mokslų institutas ir jo veikla. *Politologija*. 1995, 3. P. 172.
10. Puškorius, S.; Marčiukaitė – Žvinienė, S.; Vanagas, R. *Mokslinės veiklos proceso organizavimo kokybės vertinimo ir tobulinimo metodikos, bandomojo vertinimo išvados ir rekomendacijos*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006.
11. Raipa, A.; Smalskys, V. Iš viešojo administravimo praeities Lietuvoje: 1940 m. Politikos ir socialinių tyrimų instituto Administravimo kursai. *Lietuvos istorijos studijos. VU mokslo darbai*. 2001. T. 9. P. 44–53.
12. Sholter, P.; Hacquelxord, H. Beginning the Quality Transformation. *Quality Progress*. 1988, 21.
13. Smalskys, V.; Raipa, A. Administravimo kursams – 65. *Viešoji politika ir administravimas*. 2005, Nr. 14. P. 9–10.
14. Smalskys, V. Kontinentinės Europos viešojo administravimo genezė. *Viešoji politika ir administravimas*. 2002, 1. P. 55–60.
15. Stoner, J. A. F.; Freeman, R. E.; Gilbert D., R. (Jr.). *Vadyba*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2000. P. 212–214.
16. Tidikis, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: LTU Leidybos centras, 2004.
17. „Veiksmingas viešasis administravimas“ MRU VAF mokslinių tyrimų programa (mokslinis vadovas prof. K. Masiulis). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007.

Aleksandras Patapas, Vainius Smalskys

**Research Quality Assurance Aspects in the Field of Public Administration
at Mykolas Romeris University**

Summary

Taking into consideration the peculiarity of the field of management and administration, Mykolas Romeris University has all qualifications necessary to become one of leaders in the area of public administration (on managerial approach) research in Lithuania.

For research purposes it is recommended to expand/develop collaboration between the Departments of Public Administration and the Faculties of the Strategic Management and Political Sciences of Mykolas Romeris University as well as with the other foreign and Lithuanian universities.

Aleksandras Patapas – Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto Viešojo administravimo katedros docentas, humanitarinių mokslų daktaras.

Telefonas (8 5) 2714 634

Elektroninis paštas patapas@mrni.lt

Vainius Smalskys – Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto Viešojo administravimo katedros docentas, socialinių mokslų daktaras.

Telefonas (8 5) 2714 634

Elektroninis paštas vainius.smalskys@gmail.com

Straipsnis parengtas vykdant ir tobulinant projektą „Socialiniai mokslai žinių visuomenėje: kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimas Mykolo Romerio universitete“ (2007–2008 m.).

Straipsnis pateiktas 2008 rugsėjo mėn.; recenzuotas; parengtas spausdinti 2008 m. gruodžio mėn.

DOI: 10.5755/j01.ppa.0.26.27011